

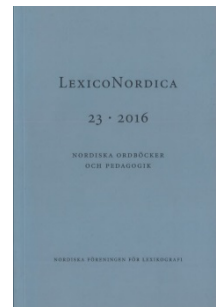
LexicoNordica

Titel: Gjennom orda: LEXIN-ordbøkene og bruken av dei i og utanfor klasserommet

Forfatter: Tove Bjørneset

Kilde: LexicoNordica 23, 2016, s. 17-33

URL: <https://tidsskrift.dk/index.php/lexn/issue/archive>

© 2016 LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Gjennom orda: LEXIN-ordbøkene og bruken av dei i og utanfor klasserommet

Tove Bjørneset

The first Norwegian LEXIN resources were launched in 2002. Since then, the users have been able to contact the project group through the project's website. From an early stage, this dialogue proved to be of great value, both for the owner, the Norwegian Directorate for Education and Training, which is responsible for plotting out the main lines of action, and for the project group at Uni Research, which develops and maintains the dictionaries and the tailor-made IT solutions. Personal encounters and user surveys have also contributed to our knowledge about the users and their dictionary practice.

1. Innleiing og bakgrunn

Allereie i 1979 starta den svenske staten arbeidet med den ikkje-kommersielle ordboksserien LEXIN for minoritetsspråklege innvandrarar. Innvandringa til landet var allereie stor, ho var aukande, og dei tradisjonelle ordbøkene fungerte ikkje godt nok i språkundervisinga for dei mest språksvake¹ borna og vaksne som kom. Somme hadde vanskar med å lese og skrive også på morsmålet, og dei fleste mangla truleg erfaring med å bruke ordbøker.

Den nye ordboksserien må i ettertid kunne seiast å vere banebrytande brukarvenleg. Mellom anna var ordbøkene rikt illustrerte og språket enkelt. Oppslagsforma for verb var presens, og ikkje infinitiv, slik konvensjonen tilsa, både den gongen og no. Bakgrunnen for dette var eit ynske frå språklærarar, som hevda at det slik

1 Termen *språksvak* vert brukt i norske fagmiljø om personar med svake språkferdigheiter.

ville verte enklare for elevane å lære seg dei andre tempusformene. Vidare var alle opplysingane om eit oppslagsord å finne saman med oppslagsordet i sjølve ordboksartikkelen. Bøyingsinformasjonen var skriven fullt ut, og altså ikkje kodifisert. Ordboksartiklane inneheldt også mange eksempel med oppslagsorda i både konkret og biletleg bruk, mellom dei mange ordspråk med enkle forklaringsar (sjå mellom andre Bergenholtz 1994, Gellerstam 1999 og Tarp 1999).

LEXIN-ordbøkene viste seg å fungere godt i undervising retta mot det svenske kalla «aktiv tospråklegheit». Ordbøkene kan då også sjåast som ei kryssing av *resepsjonsordbøker* (ordbøker laga primært for forståing av tekst) og *produksjonsordbøker* (ordbøker laga primært for produksjon av tekst) (sjå mellom andre Bergenholtz et al. 1997).

Tidleg på 1990-talet tilbød Sverige nabolanda gratis lån av LEXIN-materialet, og det vart sett i gang pilotprosjekt i både Danmark, på Island og i Noreg (sjå mellom andre Gellerstam 1999, Holmboe 1999, Jónsson 1999 og Svavarsdóttir 1999, alle publisert i eit nummer av *LexicoNordica* med innvandrardbøker som hovudtema).

Det norske prosjektet tok til i 1997 ved dåverande Norsk term-bank i Bergen etter ein førespurnad frå Kyrkje-, undervisings- og forskingsdepartementet. Prosjektet er framleis heimehøyrande i det same fagmiljøet og i same by, i dag ein del av det fleirfaglege forskingsselskapet Uni Research, eigd av Universitetet i Bergen (85 %) og Stiftelsen Universitetsforskning (15 %). Utdanningsdirektoratet (Udir) har vore eigar og oppdragsgjevar for prosjektet sidan 1998. Deira primære målgruppe for LEXIN-ordbøkene er minoritetsspråklege elevar i grunnsopplæringa, både born og vaksne, ikkje ulikt grunntanken i det svenske originalprosjektet. Born og unge har rett og plikt til å gjennomføre grunnskulen i Noreg, og også vaksne har rett til grunnskuleopplæring. Alle som har fullført grunnskulen, har rett til vidaregåande opplæring som fører

fram til studie- eller yrkeskompetanse. Grunnopplæringa i Noreg går normalt over 13 år og inkluderer grunnskule (1.–10. trinn) og vidaregåande opplæring (11.–13. trinn) (sjå NOKUT for meir informasjon om det norske utdanningssystemet).

I denne artikkelen vil eg med utgangspunkt i både formelle og meir uformelle informasjonskjelder prøve å formidle noko av den kunnskapen me etter kvart har fått om LEXIN-brukarane og om deira bruk av LEXIN. Opp gjennom åra er det skrivne fleire artiklar om det norske prosjektet i ulike fasar og om ordbøkene (Hovdenak 2008; Bjørneset 1999, 2001, 2002 og 2005). *LexicoNordica* 6 (1999) hadde, som nemnt over, innvandrardordbøker som tema. Hult, Malmgren & Sköldberg (2010) og Malmgren (2012) gjer greie for utviklinga i det svenske LEXIN-prosjektet og den svenske ord-

Utdanningsdirektoratet

LEXIN-ordbøker på nett Bildetema Trykkle LEXIN-ordbøker Om LEXIN

Du er her: [LEXIN](#) → [LEXIN-ordbøker på nett](#)

LEXIN-ordbøker på nett

Velkomen til LEXIN!

LEXIN-ordbøkene er laga spesielt for minoritetsspråklege elevar i grunnpplæringa. Oppslagsorda er valde ut spesielt for denne målgruppa. I tillegg til kvardagslege ord finn du ord og uttrykk som er nyttige å kunne når ein bur i Noreg. Ordbøkene passar også for andre som ønskjer å lære norsk – bokmål eller nynorsk.

Frå denne sida har du direkte tilgang til alle nettordbøkene i serien og til Bildetema.

Bokmålsordbøker	Nynorskordbøker
» Bokmålsordbok	» Nynorskordbok
» Bokmål—nynorsk	» Nynorsk—arabisk
» Bokmål—arabisk	» Nynorsk—dari
» Bokmål—dari	» Nynorsk—engelsk
» Bokmål—kurdisk (kurmanji)	» Nynorsk—kurdisk (kurmanji)
» Bokmål—kurdisk (sorani)	» Nynorsk—kurdisk (sorani)
» Bokmål—persisk	» Nynorsk—persisk
» Bokmål—polsk	» Nynorsk—polsk
» Bokmål—russisk	» Nynorsk—russisk
» Bokmål—somal	» Nynorsk—somal
» Bokmål—tagalog	» Nynorsk—tagalog
» Bokmål—tamil	» Nynorsk—tamil
» Bokmål—thai	» Nynorsk—thai
» Bokmål—tigrinja	» Nynorsk—tigrinja
» Bokmål—tyrkisk	» Nynorsk—tyrkisk
» Bokmål—urdu	» Nynorsk—urdu
» Bokmål—vietnamesisk	» Nynorsk—vietnamesisk

Figur 1: Utsnitt frå heimesida til LEXIN i august 2016. Brukarane kan velje mellom brukartekstar på nynorsk, bokmål og engelsk.

boksbasen i nyare tid, og Hult (2008) skriv om fleire brukarundersøkingar i Sverige. Det er også skriva fleire artiklar om det nordiske samarbeidet sett frå innsida (Bjørneset & Svavarsdóttir 2005) og utsida (mellom andre Pálfi & Tarp 2009).

2. Status og brukarstatistikk

Sidan 2002 er det gjeve ut 35 nettbaserte og 6 trykte ordbøker i det norske prosjektet. I 2015 fekk nettstaden for fyrste gong sidan lanseringa ny utforming og same grafisk design som Udir sine eigne nettsider, men utan at søkegrensesnittet i ordbøkene vart endra.

Medan alle nettordbøkene har både bokmål og nynorsk som kjeldespråk og søkespråk i same omfang, har dei trykte ordbøkene berre bokmål som kjeldespråk. I illustrasjonsvedlegget lengst bak i dei trykte ordbøkene er biletorda likevel oppført både på bokmål og nynorsk, slik at biletsidene kan brukast mellom anna i undervisning med både nynorsk- og bokmålslevar.

Nynorsk—somali
Vel ei anna ordbok

Eg vil søkje etter dette ordet:

 [Hjelp](#)

1 - 10 av 11

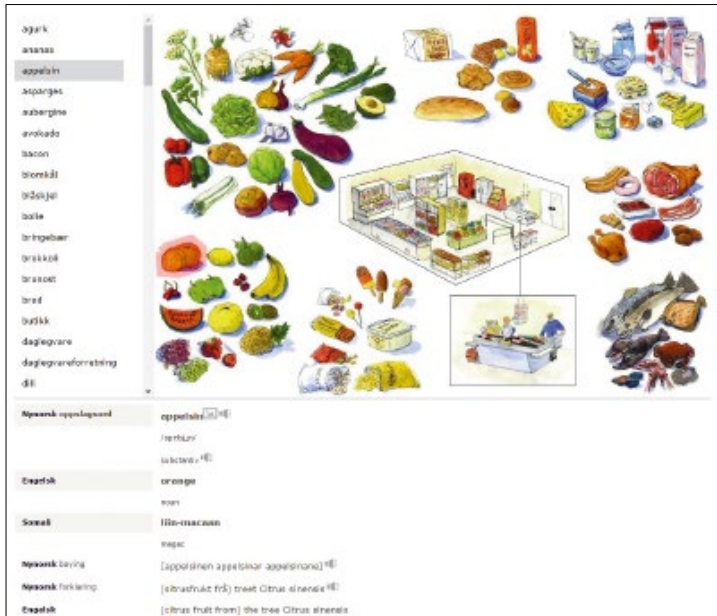
Nynorsk	oppslagsord	appelsin
		/apels n/
		substantiv
Engelsk		orange
		noun
Somali		liin-macaan
		magac
Nynorsk	bøying	[appelsinen appelsinar appelsinane]
Nynorsk	forklaring	(sitrusfrukt frå) treet <i>Citrus sinensis</i>
Engelsk		(citrus fruit from) the tree <i>Citrus sinensis</i>

Figur 2: Det fyrste søketreffet av totalt 11 for søkeordet og oppslagsordet *appelsin* i den nynorsk-somaliske ordboka.

I 2010 la me til rette for fritekstsøk i alt norskspråkleg innhald. Slik får brukarane treff også på bøygde former av oppslagsordet og på oppslagsordet som del av samansettingar og avleiingar (sjå figur 2).

Ved å klikke på biletikonet til høgre for det nynorske oppslagsordet kjem brukaren inn på biletsida som inneheld eit bilete av ein appelsin saman med anna frukt og grønt (sjå figur 3). Den alfabetiserte ordlista til venstre inneheld alle orda som er illustrerte på den same sida. Brukarane kan velje om dei vil klikke seg oppover eller nedover i lista og sjå raudmarkeringa på bileta flytte seg tilsvarande, klikke på dei ulike bileta og sjå markeringa i ordlista flytte seg tilsvarande, eller gå tilbake til ordboksartikkelen dei kom frå ved å klikke nedst på biletsida.

Engelsk ligg inne som støttespråk, eller hjelpespråk, i fullt omfang (rundt 37 000 ord inkludert oppslagsord og eksempel på

agurk	
ananas	
appelsin	
aprikos	
aubergine	
avokado	
bacon	
blomkål	
broccoli	
saule	
bringebær	
bruske	
brusett	
brød	
bursk	
daglegvare	
daglegvareforreting	
dill	

Nynorsk oppslagsord	appelsin ^[apˌsɪn]
	/æpˌsɪn/
	isˌsɪtə ^[iː]
Engelsk	orange
	nom
Sonali	lilo-macaron
	mæg
Nynorsk baving	[apˌsɪn] (n) [apˌsɪn] (n) [apˌsɪn] (n)
Nynorsk forking	[(s)trusfrukt frukt] træt Citrus sinensis ^[iː]
Engelsk	[ˌsɪtrʊs fruːt frəm ði triː Citrus sinensis

Figur 3: Biletsida brukarane kjem til når dei trykker på biletikonet for oppslagsordet *appelsin*.

samansettingar med og avleiingar av oppslagsord) i alle nettordbøker med eit anna språk enn norsk som målspråk. Grunnen til dette er at dei fleste ordbøkene av økonomiske grunnar inneheld færre ord enn dette, og at dei engelske omsettingane då forhåpentleg vil vere til hjelp for mange. Udir prioriterte å få ordbøker til flest moglege språk så raskt som moglege, og då var det ikkje økonomisk gjennomførleg å lage desse i fullt omfang.

I 2011 implementerte me talesyntese for alt innhald på bokmål og nynorsk. I dag kan brukarane få den norskspråklege teksten i ordboksartiklane opplesen ved å klikke på høgtalar-ikona. Det vart lenge og grundig diskutert om talesyntese ville vere godt nok for personar som skal lære seg norsk. Då det vart klart at naturleg tale ville gje svært høg kostnad og mellom anna føre til ei pause i ordboksarbeidet, rådde referansegruppa for prosjektet Udir til å velje talesyntese, men med ein leigeavtale som lett kan seiast opp dersom betre løysingar til ein akseptabel pris skulle kome på marknaden. Ein viktig fordel ved denne løysinga er at talesyntesen automatisk tilpassar seg innhaldet i den dynamiske LEXIN-databasen, slik at ein slepp manglar i lyden både ved endringar og utvidingar av innhaldet.

Bruken av LEXIN-ordbøkene aukar jamt. I 2015 vart det samla gjort i overkant av 18,2 millionar søk i nettordbøkene. Ordbøkene hadde i gjennomsnitt 6 662 besøk kvar dag, medan dagsrekorden var 11 986 besøk. I fyrste halvår 2016 vart det samla gjort 14,5 millionar søk.

3. Kjelder til brukarinformasjon

Kjeldene mine til informasjon om brukarane og om deira bruk av ordbøkene er både formelle og meir uformelle. Sidan lanseringa av dei fyrste nettordbøkene² i serien hausten 2002 har brukarane

² Einspråkleg bokmålsordbok, bokmål-engelsk ordbok og dei 33 bilet-

kunna kontakte oss direkte med e-post via nettsida. Det hender også at brukarar ringer oss. Slik direkte dialog er verdfull både for eigaren, Udir, som finansierer arbeidet og legg dei store linene, og for oss i prosjektgruppa som lagar og driftar ordbøkene og dei skreddarsydde dataløysingane. Det at brukaren er i brukssituasjonen medan ho skriv, gjev tidssanne og praktiske innspel me neppe kunne fått på annan måte. Framleis kontaktar dei fleste oss på denne måten, men me møter også mange på konferansar, bokutstillingar og andre stader. Fleire gonger i året tek me del, med eller utan eigne presentasjonar og utstillingar, i konferansar om språk, mangfald, integrering og om læring og bruk av IKT i undervising og arbeidsliv. Direkte kontakt med brukarane gjennom snart 15 år har gjeve oss mykje og elles vanskeleg tilgjengeleg informasjon om mellom anna dei språklege og kommunikative utfordringane som pregar kvardagen for svært mange innvandrarak i Noreg i dag, men også for lærarane deira.

Dei siste åra har prosjektgruppa i tillegg til jamleg kontakt og møteverksemd med Udir hatt nytte av kontakten med Nasjonalt senter for fleirkulturell opplæring (NAFO) og teke del i fleire av språkkonferansane dei arrangerer for morsmålslærarak og andre. Andre viktige kjelder til informasjon er dei mange diskusjonane med omsettarar og andre i prosjektgruppa, med referansegruppa for prosjektet og sjølv sagt alle andre engasjerte ressurspersonar me har hatt glede av å møte gjennom mange år, for talrike til å kunne nemnast med namn.

I 2006 og 2011 fann det stad to brukarundersøkingar etter initiativ frå Udir. Begge gav meir systematisk og detaljert kunnskap om brukarane og om deira bruk av LEXIN. Den fyrste undersøkinga vart gjennomført av Udir i samarbeid med prosjektgruppa, den siste av Rambøll Management på oppdrag frå Udir. Målsettinga med den fyrste undersøkinga var å kartlegge brukarane sine

sidene i desse, med 2 200 biletord på bokmål, nynorsk, tamil og engelsk og med moglegeheit for å søke på tvers av alle språka.

erfaringar med og oppfatningar av LEXIN. Undersøkinga vart gjennomført i form av eit spørjeskjema med plass til fritekstsvar. Respondentane var lærarar og elevar i grunnskule, vidaregåande opplæring og vaksenopplæring, og i tillegg eit utval norskstuden- tar i inn- og utland.

Bakgrunnen for den vesentleg meir omfattande Rambøll-undersøkinga i 2011 var at Udir trengde ei grundig kartlegging av korleis og kor mykje LEXIN vart brukt, og av brukarane sine erfaringar med dei ulike ordbøkene. Udir ville også gjerne ha innspel til vidareutvikling frå brukarane, eit utval skuleleiarar, lærarar, forlagsfolk og tilsette i Språkrådet, og dessutan frå referansegruppa for prosjektet. Rambøll fekk også i oppgåve å prøve å finne ut kva dei ulike brukargruppene meinte om brukargrensensnittet og om nytta av å bruke LEXIN. Udir ynskte ein kombinasjon av kvantitative og kvalitative data, og datainnsamlinga vart gjort gjennom tre brukarundersøkingar og to fokusgruppeintervju med oppfølgingsintervju.

4. Kva seier undersøkingane om bruken av LEXIN?

Dei to brukarundersøkingane gjev oss mykje og variert kunnskap, men her vil eg fokusere på det dei fortel oss om bruken av LEXIN. Brukargruppa er kjønnsbalansert, men elles heterogen. Ifylgje Rambøll-undersøkinga var den yngste brukaren 6 år, den eldste 81, medan gjennomsnittsalderen var 31 år. Heile 76 % av brukarane var ikkje fødde i Noreg, og 9 % busette utanlands. Dei fleste har budd i Noreg i 2–5 år.

Begge undersøkingane stadfester at ordbøkene vert mykje brukt, og då særskilt av elevar med særlege behov. Rundt 80 % svar- te at dei bruker ordbøkene heime, medan 40 % bruker dei berre på skulen. Rundt 35 % bruker ordbøkene dagleg, medan 50 %

bruker dei to gonger i veka eller meir. Mange foreldre svarte at dei bruker LEXIN for å hjelpe borna sine, medan rundt 80 % av lærarane bruker ordbøkene, framfor alt i grunnleggande norsk-undervising for minoritetar.

Mange meinte det er positivt at ordbøkene eignar seg for bruk på ulike måtar både i plenumssituasjonar og i sjølvstendig arbeid både på lågare og høgare nivå. Fleire svarte at bileta er ei god støtte for dei språksvake. Fleirtalet gav uttrykk for at det er positivt at bøyingsinformasjonen er skriven fullt ut og at uttaleinformasjonen ikkje inneheld spesialteikn. Éin respondent skreiv at brukarvenlegheita og det låge terskelnivået gjer LEXIN til ei «bru» over til meir konvensjonelle ordbøker.

I begge undersøkingane kunne brukarane skrive inn fritekst-svar om kva dei likar særleg godt ved LEXIN, og her er eit lite utval:

- «LEXIN er unik i sin form og dekker et viktig behov som ikke ivaretas andre steder.»
- «Godt og bredt utvalg av ord.»
- «Jeg er mest fornøyd med de mange eksemplene.»
- «Et godt verktøy for å etablere et vokabular.»
- «Veldig positivt med bøyde former.»
- «Det er et veldig nyttig utgangspunkt, det kan gi deg de viktigste begrepene og ordene i dagliglivet.»
- «Et godt supplement til andre ordbøker.»
- «Fint at man kan klikke på ordet og se hva det betyr.»
- «Bra at LEXIN er på mange forskjellige språk.»
- «Veldig positivt med forklaringer.»
- «LEXIN er et svært nyttig verktøy for elever og andre som skal lære seg norsk.»
- «Veldig positivt med sammensetninger.»
- «Lenkene fra ordene til bildene er svært nyttige.»
- «Mange gode bilder.»

Rambøll konkluderer med høg grad av tilfredsheit med den tekniske løysinga og brukargrensesnittet i alle brukargrupper. Det er stor einighet blant alle brukargrupper (83 % er heilt einig eller einig) om at LEXIN gjer det enklare å lære norsk. Over 40 % meiner at ordbøkene dekker behovet for aldersgruppa 6–16 år. Rambøll konkluderer også med ei stor grad av tilfredsheit med LEXIN som læringsverktøy og med at LEXIN i stor grad dekker behovet hos primærmålgruppa. Meir informasjon om undersøkinga er å finne i Rambølls eigen sluttrapport (Rambøll 2011) og i Bjørneset (2016).

5. LEXIN i klasserommet

Skuleåret 2015/2016 er det ifylgje Udir 2 867 grunnskular og 425 vidaregåande skular i Noreg. Gjennom brukarundersøkingane og direktekontakten med brukarane veit me at LEXIN-ordbøkene vert brukt på mange ulike måtar og stader, men framfor alt vert dei brukt i skulen. Brukarundersøkingane har synt oss at ordbøkene vert brukt i undervising på alle nivå i ei rekke ulike fag og faglege samanhengar. I tillegg til i innføringskurs og andre kurs for minoritetsspråklege innvandrarakar, og i faga norsk og norsk som andrespråk, vert dei brukt i undervising i matematikk, naturfag og samfunnsfag for språklege minoritetar på ulike alderssteg. Dei vert også brukt i valfag.

Ifylgje fagfolk ved Nasjonalt senter for fleirkulturell opplæring (NAFO) er det mange morsmålslærarakar i grunnopplæringa som tek LEXIN med i timeplanane, vekeplanane og årsplanane sine. Dei NAFO-tilsette opplyste også om at stadig fleire skular legg inn lenke til LEXIN på skulen si læringsplattform og at mange lærarakar hjelper elevane med å laste ned og bruke LEXIN på mobiltelefon. Det er enno ikkje laga ein eigen LEXIN-app, men nettordbøkene fungerer likevel på moderne mobiltelefonar og på nettbrett. Det

er også mange skular som har kjøpt inn trykte ordbøker og som lærer elevane sine å bruke desse.

5.1. Nokre eksempel på oppgåver

I begge brukarundersøkingane svarte mange lærarar at dei har gode erfaringar med å bruke LEXIN i alle fag for innvandrarelev-
var. Mange bruker ordbøkene i spesialundervising og i vanleg un-
dervising der hovudmålet er å utvide eleven sitt vokabular. Reint
praktisk kan dette gjerast på mange ulike måtar. Medan nokre lær-
arar lagar undervisingsopplegg der elevane skal bruke LEXIN til å
finne ut om nykelord eller «vanskelege» ord i utvalde tekstar, gjev
andre lærarar elevane i oppgåve å skrive digitale tekstar og deretter
legge inn lenker til det dei sjølve meiner er nykelomgrep. Ei anna
vanleg oppgåve er å late elevane rette diktatar og finne fram til
rett skrivemåte av feilskrivne ord for kvarandre. Det er vanleg at
elevar omset og skriv forklaringar til «vekas ord» i klassa på alle
dei språka som er representerte i den aktuelle klassa. Me veit også
at ordbøkene vert brukt i oppgåver der elevane skal kartlegge sy-
nonymi i norsk og i morsmålet, og eventuelt også i engelsk. Vidare
bruker elevane sjølvstøtt ordbøkene når dei skal omsette ord, skri-
ve omsettingane inn i gloseboka eller ein annan stad, og til slutt
lage setningar med dei omsette orda.

I nokre klasser får elevane i oppgåve å lage trekolonneskjema med det same omgrepet på fleire språk, for eksempel på norsk og morsmålet, og med sjølvskreven forklaring (sjå tabell 1).

Nynorsk	Somali	Forklaring
appelsin	liin-macaan	ei oransje frukt
ransel	boorso dhabar oo yar	ein ryggsekk til å ha skulebøkene i
år	sanad	365 dagar

Tabell 1: Trekolonneskjema på nynorsk og somali.

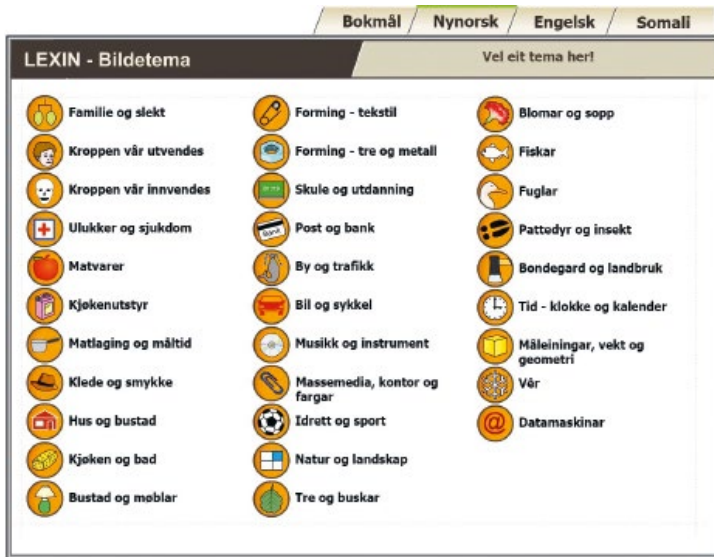
Alternativt kan elevane legge til bilete eller eit tredjespråk, for eksempel engelsk, og utelate forklaringa. Her bør det vere mange moglegeheiter for variasjon og personlege tilpassingar for gode pedagogar og didaktikarar. Vert elevarbeid som dette gjort digitalt, styrker det i tillegg elevane sin digitale kompetanse, noko som er høgt prioritert i den norske skulen i dag.

Ei anna og mykje brukt øvingsoppgåve går ut på at elevane skal markere alle vanskelege ord i ein sjølvvald tekst. Deretter skal dei omsette teksten og bøye orda i han, før dei til slutt lagar sine eigne to- eller trespråklege ordlister. Det synest å vere vanleg praksis å lagre desse elevøvingane, slik at elevane etter kvart bygger sin eigen «ordbank».

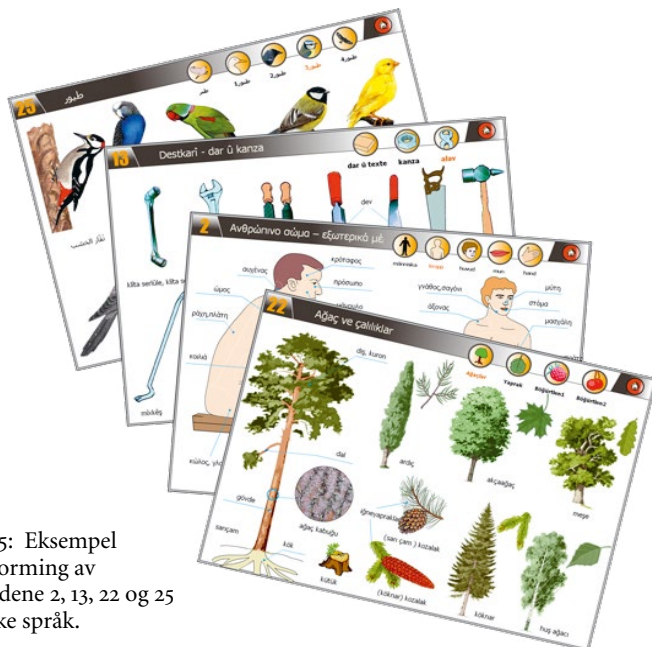
Fleire lærarar lét elevane bruke LEXIN som støtte i skriving av meir avanserte tekstar, med vekt på forståing og aktiv bruk av mellom anna synonym, idiom, kollokasjonar og biletlege språk. Her veit me at dei enkle forklaringane til oppslagsorda og ordspråka i LEXIN er til hjelp for mange.

LEXIN vert også brukt når elevar skal studere oppbygginga av språket, som for eksempel plassering av verb og adjektiv i morsmålet og i norsk. Her kan fritekstsøket og det store eksempelaterialet vere ei god kjelde.

Andre lærarar, truleg på lågare klassesteg, føretrekker å bruke LEXIN i kombinasjon med Bildetema. Dette er ei interaktiv biletbok med rundt 1 900 omgrep frå LEXIN-ressursane med animasjonar og naturleg tale på i dag 36 språk, mellom dei arabisk, dansk, færøysk, grønlandsk, svensk og somali (sjå figur 4 og 5).

Figur 4: Oversyn over alle biletkategoriene på nynorsk.

Figur 5: Eksempel på utforming av biletsidene 2, 13, 22 og 25 på ulike språk.

6. Sluttord

I skrivande stund lagar me nye nettordbøker til burmesisk og litauisk og trykte utgåver av dei allereie utgjevne nettordbøkene på somali og dari. Sjølv i vår digitale tid er det framleis mange som helst vil ha trykte ordbøker. Det kan godt tenkast at ikkje alle har tilgang til datamaskin eller tilstrekkeleg digital kompetanse til å få fullgodt utbyte av nettordbøker.

Me arbeider også med å legge til rette for tovegssøk i alle nettordbøkene, slik at brukarane skal kunne søke frå alle målspåka til både bokmål og nynorsk. Dette er noko svært mange brukarar har ynskt seg lenge. Vidare er me godt i gang med å konvertere Bilde-tema frå Flash til HTML5 for at også denne språkressursen skal kunne brukast også på nettbrett. Språkopplæringa startar allereie i barnehagen, og mange førskulelærarar og andre barnehagetilsette ser fram til å kunne bruke Bilde-tema på nettbrett også med dei yngste som enno ikkje kan lese eller skrive på eiga hand.

Ifylgje Statistisk sentralbyrå var det ved inngangen til 2016 busett 698 600 innvandrarar og 149 700 norskfødde med innvandrareforeldre i Noreg. Dette tilsvarer 16,3 % av den samla norske folkesetnaden. Innvandraraner kjem frå 223 land og sjølvstyrte område. Behovet for ordbøker på fleire språk aukar naturleg i takt med voksteren i innvandrarebefolkninga og talet på asylsøkarar og flyktningar som er busette i kvar einaste av dei i dag 428 små og store kommunane rundt om i landet.

Litteratur

Ordbøker

Bergenholtz, Henning, Ilse Cantell, Ruth Vatvedt Fjeld, Dag Gundersen, Jón Hilmar Jónsson & Bo Svensén (1997): *Nordisk leksikografisk ordbok*. Oslo: Nordisk forening for leksikografi i samarbeid med Nordisk språksekretariat.

Bildetema: <<http://lexin.udir.no/?mode=bildetema&uilang=nny>> (august 2016).

Dei nettbaserte ordbøkene i norsk LEXIN: <<http://lexin.udir.no/>> (mars 2016).

Annan litteratur

Bergenholtz, Henning (1994): Grundordbog til genbrug. I: *LexicoNordica* 1, 243–246.

Bjørneset, Tove (1999): Ordboksprosjektet NORDLEXIN-N. I: *LexicoNordica* 6, 35–45.

Bjørneset, Tove (2001): Introduksjon til ordboksprosjektet NORDLEXIN-N. I: Martin Gellerstam, Kristinn Jóhannesson, Bo Ralph & Lena Rogström (red.): *Nordiska studier i lexikografi 5. Rapport från Konferens om lexikografi i Norden*, Göteborg 27–29 maj 1999. Göteborg, 44–53.

Bjørneset, Tove (2002): The Dictionary Project NORDLEXIN-N. I: Henrik Gottlieb, Jens Erik Mogensen & Arne Zettersten (red.): *Symposium on Lexicography X. Proceedings of the Tenth International Symposium on Lexicography May 4-6, 2000 at the University of Copenhagen*. Lexicographica Series Maior 109. Tübingen: Niemeyer, 31–43.

Bjørneset, Tove (2005): The NORDLEXIN-N Dictionary Project: Part II. I: Henrik Gottlieb, Jens Erik Mogensen & Arne Zettersten (red.): *Symposium on Lexicography XI. Proceed-*

- ings of the Eleventh International Symposium on Lexicography May 2-4, 2002 at the University of Copenhagen. Lexicographica Series Maior 115. Tübingen: Niemeyer, 133–145.*
- Bjørneset, Tove (2016): LEXIN i Norge – Hva sier brukerne? I: *Nordiske Studier i Leksikografi 13. Rapport fra Konferanse om leksikografi i Norden, København 19.-22. mai 2015. København, 89-99.*
- Bjørneset, Tove & Ásta Svavarsdóttir (2005): Nord-Lexin. I: Ruth Vatvedt Fjeld & Dagfinn Worren (red.): *Nordiske studiar i leksikografi 7. Rapport frå Konferanse om leksikografi i Norden, Volda 22.-24. mai 2003. Oslo, 52–66.*
- Gellerstam, Martin (1999): LEXIN – lexikon för invandrare. I: *LexicoNordica 6, 3–17.*
- Holmboe, Henrik (1999): Det danske bidrag til NORDLEXIN. I: *LexicoNordica 6, 55–64.*
- Hovdenak, Marit (2008): Dei norske LEXIN-ordbøkene. I: *LexicoNordica 15, 219–234.*
- Hult, Ann-Kristin (2008): Från ord till handling. En studie i ordboksanvändning på nätet. I: *Nordiske studier i leksikografi 9. Rapport fra konferanse om leksikografi i Norden, Akureyri 22.–26. maj 2007. Reykjavík, 243–257.*
- Hult, Ann-Kristin, Sven-Göran Malmgren & Emma Sköldberg (2010): Lexin – a report from a recycling lexicographic project in the North. I: *Proceedings of the XIV Euralex International Congress, Leeuwarden, 6–10 July 2010, 800–809.*
- Jónsson, Jón Hilmar (1999): Fraseologiens plass i ordbøker for innvandrere. I: *LexicoNordica 6, 65–78.*
- Malmgren, Sven-Göran (1999): De svenska LEXIN-ordböckerna ur ett (ställföreträdande) användarperspektiv. I: *LexicoNordica 6, 79–90.*
- Malmgren, Sven-Göran (2012): Från Svenska ord (Lexin) 3 till Svenska ord 4. I: *Nordiska studier i leksikografi 11. Rapport från Konferansen om leksikografi i Norden, Lund 24–27 maj 2011, 454–465.*

- NAFO = Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring. <<http://nafo.hioa.no/>> (september 2016).
- NOKUT = Generelt om norsk utdanning. <[http://www.nokut.no/nn-no/Fakta/Det-norske-utdanningsystemet/Generelt-om-norsk-utdanning/](http://www.nokut.no/nn-no/Fakta/Det-norske-utdanningssystemet/Generelt-om-norsk-utdanning/)> (august 2016).
- Pálfi, Loránd-Levente & Sven Tarp (2009): Lernerlexikographie in Skandinavien – Entwicklung, Kritik und Vorschläge. I: *Lexicographica. International Annual for Lexicography* 25. Tübingen: Niemeyer, 135–154.
- Rambøll (2011): *LEXIN – ordbok for minoritetsspråklige*. <http://www.ramboll.no/projects/rm/no_2012_lexin-godt-lik-men-lite-kjent-ordbok> (august 2016).
- SSB = Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 1. januar 2016. Statistisk sentralbyrå. <<http://ssb.no/innvbf>> (mars 2016).
- Svavarsdóttir, Ásta (1999): Lexin på Island? Funderingar kring isländska invandrarordböcker. I: *LexicoNordica* 6, 19–33.
- Tarp, Sven (1999): Lørnerordbøger for invandrere og andet godtfolk. I: *LexicoNordica* 6, 107–132.
- Udir = Utdanningsdirektoratet. <<https://skoleporten.udir.no>> (mars 2016).

Tove Bjørneset
 prosjektleiar, cand.philol.
 Uni Research, Gruppe for språk og språkteknologi
 Postboks 7810
 NO-5020 Bergen
 tove.bjorneset@uni.no